

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Факультет філології й журналістики імені Михайла
Стельмаха Кафедра журналістики, реклами та зв'язків з
громадськістю

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**АВТОРСЬКИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ YOUTUBE-КАНАЛ «VUJOHN»:
ВІД ЗАДУМУ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ**

Студента IV курсу 4 Ж групи
Освітньої програми *Журналістика*
Галузі знань 06 *Журналістика*
Спеціальності 061 *Журналістика*
Ступеня вищої освіти *бакалавра*
Ткачука Івана Олеговича

Науковий керівник: Завальнюк І.Я.,
професор, доктор філологічних наук

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова Екзаменаційної комісії _____

_____
_ (підпис) (ініціали,
прізвище)

Члени Екзаменаційної комісії _____

_____
_ (підпис) (ініціали,
прізвище)

_____
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____
(підпис) (ініціали, прізвище)

АНОТАЦІЯ

Ткачук І. О. Авторський інформаційний YouTube-канал «БуJohn»: від задуму до реалізації. Спеціальність 061 Журналістика. ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2026.

Стрімкий розвиток YouTube як медіаплатформи створює нові можливості для авторської журналістики. Українськомовний сегмент відеохостингу активно зростає, проте бракує досліджень, у яких аналізують реальний досвід створення та ведення авторського каналу від задуму до втілення.

Кваліфікаційну роботу присвячено створенню й аналізу авторського YouTube-каналу «БуJohn». У роботі розглянуто теоретичні засади функціонування YouTube, типологію та жанри авторських каналів, алгоритми просування. Обґрунтовано концепцію каналу, його тематичне спрямування (історичні загадки, біографії відомих осіб, географічні відкриття), технічне забезпечення (DJI Pocket 2, смартфон, дві кільцеві лампи, монтаж у CapCut) та джерела фактів (інтернет-ресурси, консультації зі знайомими-істориками). На основі аналітики YouTube визначено найуспішніші теми та проблемні зони каналу, окреслено портрет цільової аудиторії (переважно чоловіки старшого віку, Україна та українська діаспора). Запропоновано стратегію подальшого розвитку каналу.

Результати дослідження можуть бути використані для розвитку каналу «БуJohn», а також як практичні рекомендації для авторів-початківців, які планують створювати власний YouTube-канал.

Ключові слова: *YouTube-канал, авторський медіапроект, відеоконтент, журналістика, аналітика YouTube, цільова аудиторія.*

Tkachuk I.O. Author's informational YouTube channel «ByJohn»: from concept to implementation. Specialty 061 Journalism. Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Vinnytsia, 2026.

The rapid development of YouTube as a media platform creates new opportunities for authorial journalism. The Ukrainian-speaking segment of the video hosting service is actively growing, but there is a lack of research analyzing the real experience of creating and running an author's channel from idea to implementation.

This qualifying work is dedicated to the creation and analysis of the author's YouTube channel «ByJohn». The theoretical foundations of YouTube functioning, the typology and genres of author's channels, and promotion algorithms are examined. The concept of the channel, its thematic focus (historical mysteries, biographies of famous personalities, geographical discoveries), technical support (DJI Pocket 2, smartphone, two ring lights, editing in CapCut), and sources of facts (online resources, consultations with historian friends) are substantiated. Based on YouTube analytics, the most successful topics and problematic areas of the channel are identified, and the portrait of the target audience (mostly older men, Ukraine and the Ukrainian diaspora) is outlined. A strategy for further channel development is proposed.

The results of the study can be used for the development of the «ByJohn» channel, as well as practical recommendations for beginning authors planning to create their own YouTube channel.

***Key words:** YouTube channel, author's media project, video content, journalism, YouTube analytics, target audience.*

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....		
5	1.1.	Теоретична
база.....		5 1.2.

Обґрунтування проєкту	8
1.3. Мета роботи.....	
11 1.4. Джерела фактів.....	
122 1.5. Технічні і програмні засоби.....	144
1.6. Сфера застосування	177
II. СПЕЦИФІКАЦІЯ АВТОРСЬКОГО YOUTUBE-КАНАЛУ «BYJOHN»	
19 2.1. Структура каналу	19
2.2. Технічні характеристики відеоконтенту.....	211
2.3. Звуковий та візуальний стиль	233
2.4. Ідейно-смісловий задум	
244 2.5. Специфіка аудиторії.....	25
III. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
266 IV СЦЕНАРІЇ ДЛЯ ВІДЕО НА КАНАЛІ «ByJohn»	29

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Теоретична база

Стрімкий розвиток цифрових технологій у ХХІ ст. суттєво трансформував систему масової комунікації. Якщо раніше основними джерелами інформації були преса, радіо та телебачення, то сьогодні дедалі більшу роль відіграють нові медіа, які забезпечують не лише поширення інформації, а й активну взаємодію між її виробниками та споживачами. Як зазначає Л. Городенко, розвиток нових медіа сприяв формуванню так званого «суспільства авторів», у якому користувачі не обмежуються роллю аудиторії, а стають повноцінними учасниками процесу створення контенту [6, с. 3–4]. Подібної думки дотримується і В. Іващенко, яка наголошує, що сучасні

медіакомунікативні технології базуються на інтерактивності, швидкому обміні інформацією та активному залученні аудиторії до комунікаційного процесу [11, с. 22–24]. Теоретичним підґрунтям цих процесів виступають положення теорії масової комунікації, відповідно до яких сучасні медіа не лише передають інформацію, а впливають на суспільні настрої [19, с. 21–24; 10, с. 4–5].

Одним із найяскравіших прикладів нових медіа є платформа YouTube. Створена у 2005 році як сервіс для обміну відеоматеріалами, сьогодні вона перетворилася на глобальне комунікаційне середовище, що поєднує функції відеохостингу, соціальної мережі та медіаплатформи. Завдяки доступності інструментів створення контенту YouTube надає користувачам можливість не лише споживати інформацію, а й брати участь у її виробництві та поширенні. Як зазначають О. Гоцур і Д. Спорняк, в умовах розвитку цифрових комунікацій блогосфера стала одним із ключових елементів системи суспільних комунікацій, а платформа YouTube є найбільш популярним середовищем для функціонування науково-популярних блогів в Україні [7, с. 353–354]. Дослідники також наголошують, що блоги, які поєднують аудіовізуальну та текстову складові, є одним із найзручніших засобів

6

створення науково-популярного контенту та відповідають потребам сучасної аудиторії [7, с. 352].

Функціонування YouTube тісно пов'язане з розвитком блогінгу. У сучасному науковому дискурсі блогінг розглядають не лише як форму самовираження, а як окремий сегмент медіакомунікації. За спостереженнями О. Козаченко, блогери дедалі частіше виступають суб'єктами формування суспільної свідомості, а сам блог перетворюється на повноцінний засіб масової комунікації [12, с. 41–42]. Р. Савчук і Г. Шевчук також пишуть, що блогерство значно розширює інформаційний простір та створює умови для реалізації творчого потенціалу особистості [20, с. 230]. Водночас А. Бахметьєв звертає увагу на те, що блоги та соціальні мережі відкривають нові

можливості для прямої комунікації з аудиторією, дозволяючи оминати традиційні медіа й установлювати більш персоналізований контакт із користувачами [1, с. 24–25].

Найпоширенішою формою блогінгу на платформі YouTube є відеоблогінг. Його популярність пояснюємо можливістю поєднання візуальної, аудіальної та текстової інформації в одному медіапродукті. Ю. Доброносова розглядає відеоблогінг як одну з найхарактерніших практик сучасної медіакультури та важливий інструмент комунікативної самореалізації особистості [9, с. 85–86]. На думку О. Грабарчук, феномен відеоблогінгу безпосередньо пов'язаний із потребою сучасної людини в самовираженні та самопрезентації. Авторка наголошує, що значна частина відеоблогів будується навколо демонстрації повсякденного життя блогера, перетворюючи особистий досвід на предмет публічної комунікації [5, с. 194–195]. Саме тому для більшості успішних YouTube-каналів визначальним фактором стає не лише тема контенту, а й особистість його автора.

Авторський YouTube-канал можна розглядати як окремий медіапроект, побудований навколо індивідуальної концепції, стилю та комунікаційної стратегії автора. На відміну від традиційних засобів масової інформації, такі канали часто мають персоніфікований характер і формують довготривалі

7

відносини з аудиторією. Практичні аспекти створення та розвитку власного каналу розглядають І. Братусь і З. Свєрдлик, які наголошують на важливості системної роботи з контентом, його моніторингу й адаптації до потреб аудиторії [3, с. 78–80]. Водночас на думку Л. Божко, авторські канали на YouTube можуть слугувати важливим інструментом продукування громадської думки та поширення культурно значущого контенту, а також сприяти розвитку нової української аудіовізуальної культури [2, с. 24, с. 31]. Важливим елементом функціонування авторського каналу є створення особистого бренду. У цифровому середовищі автор стає не лише творцем контенту, а й публічною особою, чия репутація безпосередньо впливає на

популярність каналу. З погляду Н. Кушнір та О. Стрілець-Бабенко, особистий бренд є сукупністю характеристик, які забезпечують упізнаваність, довіру та унікальність особистості [14, с. 47–48]. Подібну позицію висловлюють Т. Новікова та співавтори, які розглядають персональний бренд як систему інструментів побудови іміджу та підвищення впізнаваності серед аудиторії [17, с. 232–233]. Н. Буга та Т. Янчук додають, що особистий бренд тісно пов'язаний із репутацією і професіоналізмом фахівця. Важливими складовими сильного бренду є також експертність та довіра аудиторії, які забезпечують професійне визнання й конкурентні переваги [4, с. 321, с. 323]. В умовах YouTube саме ці чинники значною мірою визначають успішність автора та його здатність утримувати увагу підписників.

Сучасний YouTube також є прикладом медіаконвергенції – процесу поєднання різних медіаформатів у єдиному цифровому середовищі. Як зауважує І. Печеранський, медіаконвергенція є одним з основних чинників розвитку сучасного аудіовізуального простору [18, с. 67]. На платформі одночасно поєднуються елементи телебачення, журналістики, реклами, соціальних мереж й освітніх ресурсів. Саме тому YouTube сьогодні можна розглядати не лише як платформу для розміщення відео, а як багатофункціональне середовище для створення, поширення та споживання контенту. Це підтверджує і дослідження Е. Красного, який розглядає

8

авторський YouTube-канал як сучасний інструмент освітньої діяльності та дистанційного навчання [13, с. 363–364].

Отже, YouTube є не лише відеохостингом, а складним соціокомунікаційним середовищем, у якому поєднуються можливості нових медіа, блогінгу, особистого брендингу й інтерактивної взаємодії з аудиторією.

Концепція YouTube ґрунтується на принципах участі користувачів у створенні контенту (user-generated content), інтерактивності та персоналізації інформаційних потоків. На відміну від традиційного телебачення, де аудиторія переважно виконує роль пасивного споживача інформації,

користувачі YouTube можуть одночасно виступати авторами, редакторами, коментаторами та поширювачами контенту. Завдяки цьому платформа перетворилася на один із найвпливовіших елементів сучасної цифрової медіасистеми.

1.2. Обґрунтування проєкту «VyJohn»

Проєкт «VyJohn» створено як авторський YouTube-канал, орієнтований насамперед на українськомовну аудиторію, яка цікавиться історичною тематикою, культурними явищами, суспільними процесами, теоріями змов та аналітичним контентом у доступній формі. У сучасних умовах цифрового середовища YouTube уже давно перестав бути лише платформою для розваг, адже дедалі більше людей використовують його як джерело інформації, самоосвіти та можливість отримати пояснення складних тем у простішому форматі. Саме тому виникла ідея створення власного каналу, який міг би поєднувати інформативність, зрозуміле подання й специфіку авторського стилю.

Назву каналу «VyJohn» (у перекладі з англійської – «Від Джона») обрано не випадково. Вона увиразнює особистісний характер проєкту й акцентує на тому, що контент подано від власного імені, а не як безособове медіа. У сучасному YouTube це має важливе значення, оскільки значна частина популярних каналів будується саме на довірі до автора, до його

9

стилю подання, на манері пояснення та здатності сформувати певний емоційний зв'язок із глядачами. Люди часто повертаються не лише за темою відео, а й через відчуття знайомого формату, зрозумілого подання та послідовності у висвітленні матеріалу.

Доцільність створення каналу пояснюємо кількома важливими чинниками. Насамперед варто звернути увагу на те, що українськомовний простір YouTube активно розвивається та поступово розширюється. Після зростання попиту на українськомовний контент з'явилося більше освітніх,

аналітичних і культурних каналів, однак водночас усе ще можна помітити нестачу контенту, який поєднував би доступність подання з якісним опрацюванням тем. Часто відео або надто поверхневі, або, навпаки, складні для сприйняття широкою аудиторією. У такій ситуації виникає потреба в матеріалах, які могли б пояснювати серйозні теми простою мовою, але без втрати змісту.

Ще одним аргументом на користь створення каналу є запит аудиторії на якісний та зрозумілий контент. Сучасний глядач, особливо молодь і люди, які цікавляться історією, культурою та суспільними процесами, часто шукають альтернативу традиційним медіа або надто нудним освітнім ресурсам. Багатьом легше сприймати інформацію через відеоформат, коли складні питання пояснюються у живій і доступній формі. Водночас важливо, щоб такий контент був достовірним, логічним та не перетворювався лише на розважальний продукт без змістового навантаження.

Окремим чинником, який вплинув на створення каналу, є наявність у автора відповідної підготовки та практичних навичок. Журналістська освіта дає змогу професійно працювати з інформацією, перевіряти джерела, структурувати матеріал і формувати зрозумілий сценарій відео. Крім того, важливу роль відіграє технічний бік процесу: можливість самостійно записувати, монтувати й оформлювати контент дозволяє контролювати якість готового продукту й не залежати від інших людей. Це також створює умови для більш стабільного розвитку каналу, адже з'являється можливість

10

самостійно планувати процес створення відео та підтримувати регулярність публікацій.

Особливість і певна унікальність проєкту «VuJohn» полягає у поєднанні кількох важливих складових. По-перше, це історико-аналітичний напрям, який передбачає не лише переказ фактів або подій, а спробу глибше осмислити причини, наслідки та ширший контекст явищ. Такий підхід дозволяє зробити контент більш змістовним і корисним для глядача, який

хоче не лише отримати інформацію, а й краще зрозуміти певну тему.

По-друге, канал орієнтується на спокійну та щирю манеру подання матеріалу. У сучасному медіасередовищі досить поширеними є агресивна риторика, надмірна емоційність, перебільшення або використання провокативних заголовків задля збільшення переглядів. Однак формат каналу «VyJohn» передбачає інший підхід – більш стримане, зрозуміле та послідовне подання, де головний акцент роблять на змісті, а не лише на емоційній реакції аудиторії, хоч вона теж є не менш важливою.

По-третє, важливою особливістю є орієнтація на довготривалу цінність контенту. На відміну від новинного формату, який швидко втрачає актуальність, тематика каналу має потенціал залишатися цікавою протягом тривалого часу. Це означає, що окремі відео можуть набирати перегляди не лише в момент публікації, а й через місяці або навіть роки після виходу (як, наприклад, відео про Чорне море), якщо тема зберігає пізнавальну цінність.

Канал орієнтований на розвиток якісного українськомовного контенту, поєднує елементи історичного, освітнього й аналітичного форматів має зрозуміле позиціонування й потенціал для подальшого розвитку. Крім цього, він є прикладом авторського медіапроєкту, який базується не лише на технічних можливостях, а й на прагненні створювати змістовний та корисний контент для своєї аудиторії.

11

1.3. Мета роботи

Під час вибору теми дипломної роботи, пов'язаної з власним YouTube каналом, основною метою було не лише описати вже виконану роботу, а й осмислити процес створення та розвитку такого медіапроєкту. При веденні каналу багато рішень приймаються швидко, іноді інтуїтивно, а на більш глибокий аналіз часто бракує часу. Саме тому виникла потреба розглянути власний досвід не лише з позиції автора каналу, а й з позиції здобувача, який має оцінити його з практичного та теоретичного боку.

У процесі роботи над каналом «VyJohn» поступово накопичувався

різний досвід: створення сценаріїв, пошук тем, запис і монтаж відео, оформлення каналу, аналіз переглядів та реакції аудиторії. Частина рішень виявлялася вдалою, частина – менш ефективною, і не завжди було зрозуміло, чому саме. Тому важливим стало систематизувати цей досвід і спробувати визначити, що працює краще, які фактори впливають на розвиток каналу та які помилки варто враховувати надалі.

Отже, мета роботи полягає в теоретичному осмисленні та практичному аналізі процесу створення і функціонування каналу.

Для досягнення поставленої мети було визначено два основних завдання, які логічно пов'язані між собою та поступово розкривають тему дослідження.

Першим завданням є вивчення теоретичних аспектів функціонування авторських YouTube-каналів. Це потрібно для кращого розуміння специфіки роботи відеоплатформи, механізмів створення контенту, особливостей просування відео, принципів взаємодії з аудиторією та загальних закономірностей розвитку медіапроектів у цифровому середовищі. Без такої теоретичної бази практичний аналіз каналу був би неповним, оскільки окремі результати складно оцінювати без ширшого контексту.

Другим завданням є детальний опис концепції YouTube-каналу «БуJohn». У цьому пункті важливо пояснити, що являє собою канал, яка його основна тематика, на яку аудиторію він орієнтований, які формати відео

12

використовуються та чим він може відрізнитися від інших подібних каналів. Окрему увагу також варто приділити стилю оформлення, технічній стороні створення контенту, використанню обладнання, процесу монтажу та особливостям візуального оформлення. Це дозволяє сформулювати цілісне уявлення про проєкт і краще зрозуміти логіку його створення.

1.4. Джерела фактів

Під час створення відео для каналу недостатньо просто

використовувати факти з пам'яті – інформацію варто перевіряти, заглиблюватися в тему та розглядати її з різних боків. Навіть незначну помилку можуть швидко помітити глядачі в коментарях, а довіра аудиторії є одним із основних факторів розвитку авторського каналу.

Особливо це відчувається під час роботи з темами, пов'язаними з історією або явищами, про які аудиторія вже має певні уявлення. Дуже часто існують міфи, популярні легенди або інформація, яка багаторазово повторювалася в інтернеті й через це починає сприйматися як правда. Саме тому важливим є не просто пошук цікавого факту, а розуміння його походження та перевірка достовірності. Іноді на це витрачають більше часу, ніж на сам монтаж відео.

У процесі підготовки контенту використано кілька типів джерел. Першим і найбільш очевидним є інтернет-ресурси. Однак робота з ними не обмежується першими результатами пошуку. Аналізуються різні сайти: від Вікіпедії як стартової точки до тематичних ресурсів, присвячених історії, культурі або окремим явищам. У цьому разі Вікіпедію використовують переважно для первинного ознайомлення з темою та формування загального уявлення, після чого здійснюють більш глибокий пошук інформації.

Іноді джерелами стають старі блоги, сучасні медіа або навіть тематичні форуми, де можна знайти неочевидні факти чи покликання на першоджерела. Бувають ситуації, коли один ресурс повторює інформацію з іншого, тому доводиться перевіряти походження фактів, «розмотувати ланцюг»

13

запозичень, щоб зрозуміти, де міститься первинна інформація, а де – лише багаторазове копіювання того самого матеріалу. Також важливим є порівняння кількох джерел одночасно, що дозволяє побачити відмінність у поданні інформації або виявити суперечності.

Другим типом джерел є аналіз контенту, який уже представлений на YouTube. Це дозволяє зрозуміти, як інші автори висвітлюють подібні теми, які факти використовують, на чому акцентують та які аспекти залишають

поза увагою. Такий аналіз допомагає визначити, яких елементів бракує у висвітленні певної теми або які аспекти вже багаторазово повторювали інші автори.

Подекуди це допомагає знайти власну особливість подання – менш очевидний факт, новий кут розгляду теми або деталь, яка рідко висвітлюється в інших відео. Наприклад, якщо більшість авторів повторює однакові популярні історії, виникає потреба знайти менш відомі аспекти або пояснити тему з іншого погляду. Крім змісту, аналіз інших відео також допомагає оцінити сутність подання матеріалу: які елементи утримують увагу аудиторії, де інтерес починає знижуватися та як краще структурувати інформацію.

Окремим важливим джерелом є спілкування з людьми, які професійно або на рівні глибокого зацікавлення займаються історією. Це можуть бути як викладачі, так і фахівці або ентузіасти, для яких історична тематика є сферою постійного вивчення. Під час розмов часто обговорюють певні події, джерела інформації, літературу або документи, які можуть бути корисними для подальшого вивчення теми. Іноді звичайна розмова дає більше практичної користі, ніж тривалий пошук інформації в мережі. Людина, яка добре орієнтується в темі, може пояснити контекст, підказати, які джерела є надійними, а які варто сприймати критично через можливі спотворення, пропагандистський характер або сумнівну достовірність. Це особливо важливо під час підготовки матеріалів про теми, що обросли міфами. Наприклад, історія тамплієрів часто супроводжується великою кількістю

14

спекуляцій, через що без додаткової перевірки легко повторити популярні помилки або конспірологічні версії.

Також трапляються ситуації, коли коротка порада або випадкова згадка під час розмови стає поштовхом до нового напрямку пошуку. Наприклад, рекомендація книги, документа чи маловідомого факту може згодом стати основою окремого фрагмента сценарію. Через це живе спілкування є важливим елементом підготовки контенту.

Крім того, корисним є звернення до знайомих із простими запитаннями на кшталт: «Що ти знаєш про п'ятницю 13?» або «Звідки ти це чув?». Подібні відповіді дозволяють побачити, які стереотипи та популярні уявлення існують серед людей. Надалі це може використовуватися у відео – для пояснення, спростування міфів або демонстрації причин їхнього виникнення. Такий підхід також допомагає краще зрозуміти, які питання є справді цікавими для аудиторії та які теми потребують додаткового пояснення.

Отже, джерела фактів для створення контенту не обмежуються однією базою даних або окремим типом ресурсів. Вони поєднують самостійний пошук інформації у відкритих джерелах, аналіз контенту інших авторів та спілкування з людьми, які глибше орієнтуються в темі. Такий підхід не є ідеальним, однак дозволяє зробити контент більш змістовним, аргументованим і цілісним.

1.5. Технічні і програмні засоби

На початковому етапі створення каналу технічний бік міг здаватися складним, оскільки існує поширене уявлення, що для якісного відеоконтенту потрібні дорога камера, студійне освітлення, професійний мікрофон та велика кількість додаткового обладнання. Проте в процесі роботи стало зрозуміло, що визначальним чинником є не стільки вартість техніки, скільки вміння правильно її використовувати.

Поступово сформувалося розуміння того, що навіть із базовим набором технічних засобів можливо створювати якісний контент за умови

15

правильного підходу до зйомки, освітлення, запису звуку та монтажу. До того ж, для авторського YouTube-каналу часто важливішими є стабільність і зручність роботи, ніж складні професійні системи, які потребують значних ресурсів та додаткового налаштування. Тому технічне забезпечення каналу є доволі скромним, але водночас продуманим.

Камери та відео. Основними джерелами відеозапису є два пристрої.

Перший – звичайний смартфон. Сучасні мобільні пристрої забезпечують достатньо якісне зображення за умови правильного налаштування освітлення, фокусу та композиції кадру. Під час запису увагу приділяють стабільності фокусування на обличчі, а також якості освітлення, оскільки навіть гарна камера смартфона за недостатнього світла може створювати «шум» і знижувати якість зображення.

Другий пристрій – DJI Pocket 2 – компактна камера зі стабілізатором, яка забезпечує більш плавне відео та інше візуальне подання порівняно зі смартфоном. Її перевагою є компактність, мобільність і можливість отримання стабільного зображення без додаткових пристроїв. Особливо зручно це під час запису розмовних відео або сцен, де потрібно додати рух камери.

Також увагу приділено базовим технічним параметрам зйомки. Залежно від ситуації використовуємо формат Full HD або 4K, а також урахуємо частоту кадрів для забезпечення плавності зображення. Для розмовних форматів зазвичай достатньо стандартних налаштувань, тоді як для динамічніших сцен окремі параметри можуть коригуватися.

Важливим є контроль експозиції та балансу білого. У процесі роботи спостережено, що автоматичні налаштування іноді створюють неприродні відтінки зображення, особливо в умовах змішаного освітлення. Тому іноді параметри варто коригувати вручну для отримання більш природного кольору шкіри та стабільнішої яскравості кадру.

Вибір саме цих пристроїв зумовлений їхньою доступністю, мобільністю та зручністю використання без участі оператора. Це дозволяє

16

швидко підготувати запис, не витрачаючи зайвий час на складне налаштування техніки.

Світло. Для освітлення використовуємо дві кільцеві лампи, які забезпечують м'яке рівномірне світло без різких тіней. Використання двох джерел освітлення дозволяє зробити зображення більш збалансованим і

природним, особливо під час зйомки в приміщенні з недостатнім природним освітленням.

Під час роботи також стало помітно, що розташування світла іноді відіграє більшу роль, ніж його потужність. Невдале розміщення ламп може створювати небажані тіні або пересвічені ділянки, тому світло зазвичай налаштовують так, щоб рівномірно освітлювати обличчя, уникаючи різкого контрасту.

Звук. На початковому етапі звук записувався безпосередньо на камеру, однак результат не завжди був достатньо якісним через відлуння приміщення, сторонні шуми або звуки ззовні. Згодом стало зрозуміло, що якісний звук значною мірою впливає на загальне сприйняття відео. Тому для запису використовуємо зовнішній мікрофон Fifine, який дозволяє зробити голос чистішим і зрозумілішим для слухача. Під час монтажу звук додатково коригуємо: зменшуємо сторонні шуми, вирівнюємо гучність та покращуємо загальну якість звучання. Це позитивно впливає на комфорт перегляду, оскільки аудиторія часто сприймає проблеми зі звуком критичніше, ніж окремі недоліки зображення.

Монтаж. Для монтажу відео використовуємо програму CapCut. Вибір цього програмного забезпечення зумовлений його доступністю, зручністю та достатнім функціоналом для створення контенту авторського YouTube каналу. Програма дозволяє здійснювати базовий монтаж, працювати зі звуком, додавати текстові елементи, переходи та виконувати просту кольорокорекцію.

Монтаж може здійснюватися як на смартфоні так і на ноутбучі, що забезпечує додаткову гнучкість роботи. Синхронізація проєктів через хмарне

17

середовище дозволяє розпочати редагування на одному пристрої та завершити його на іншому. Подекуди використовуємо базові інструменти корекції кольору для вирівнювання освітлення або створення більш гармонійного візуального стилю.

Загалом такий набір техніки, як смартфон, DJI Pocket 2, дві лампи, мікрофон і CapCut, не є професійною студійною системою, однак для авторського каналу цього рівня його можливостей цілком достатньо. Основне значення для аудиторії має не вартість обладнання, а комфорт перегляду, зрозумілий звук, якісна картинка та змістовність контенту.

Додатковою перевагою такого технічного набору є його мобільність. Це дозволяє здійснювати зйомку не лише вдома, а й в інших локаціях без потреби транспортувати велику кількість обладнання або тривало його налаштовувати. Саме зручність і швидкість підготовки до запису стали одними з основних переваг такого підходу до створення контенту.

1.6. Сфера застосування

Результати цієї роботи можуть бути корисними для широкої аудиторії, яка цікавиться створенням YouTube-контенту, а також для освітнього процесу на факультетах журналістики.

Насамперед робота може стати практичним орієнтиром для авторів початківців, які планують створити власний YouTube-канал. У ній описані реальні кроки: від вибору теми й обладнання – до оформлення. Це особливо корисно для студентів-журналістів, які хочуть спробувати себе в блогінгу, але не знають, з чого почати. Робота демонструє, що для старту не потрібні великі фінансові ресурси чи професійна команда – достатньо базової техніки, журналістських навичок і бажання системно працювати.

Крім того, результати дослідження можуть бути використані у викладанні дисциплін, пов'язаних з інтернет-журналістикою, тележурналістикою та медіапроекуванням. Робота демонструє практичний зв'язок між теоретичними знаннями та реальним процесом створення

контенту, де автор одночасно є сценаристом, ведучим, оператором, монтажником і продюсером. Такий кейс може бути корисним для розгляду на семінарах або практичних заняттях.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Результати проєкту було апробовано у вигляді доповіді «Вплив гейміфікованих елементів на рівень довіри до інформаційного продукту » на III Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції «Інтернет-журналістика та новітні технології в сучасних медіа», яка відбулася 5 травня 2026 р. у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського.

До того ж, канал «БуJohn» уже перебуває у відкритому доступі, і будь-хто може ознайомитися з контентом. Реакція аудиторії (тривалість перегляду, коментарі, повторні перегляди) є реальним показником ефективності запропонованих підходів.

https://www.youtube.com/@%D0%92%D1%96%D0%B4_%D0%94%D0%B6%D0%BE%D0%BD%D0%B0

II. СПЕЦИФІКАЦІЯ АВТОРСЬКОГО YOUTUBE-КАНАЛУ «BYJOHN»

2.1. Структура каналу

Під час першого відвідування каналу «БуJohn» користувач бачить не лише перелік відео, а в певний спосіб організований простір. Структура каналу побудована так, щоб глядач одразу міг зрозуміти тематику, зміст і загальну спрямованість контенту.

Головна сторінка. Трейлер каналу наразі відсутній. Хоч багато авторів використовують такий елемент для представлення контенту, у цьому разі обрано інший підхід. На головній сторінці одразу відображено сітку відео, що дозволяє глядачу швидко зрозуміти тематику каналу через назви роликів і візуальне оформлення обкладинок. Такий підхід дає змогу безпосередньо перейти до перегляду контенту без додаткових вступних елементів.

Оформлення. Аватаркою каналу є фотографія автора. Такий вибір зумовлений прагненням увиразнити персональний характер проєкту, оскільки для авторського каналу важливою є впізнаваність особистості, яка створює контент.

Банер виконаний у мінімалістичному стилі: без надмірної кількості тексту чи додаткових графічних елементів. Основу оформлення становлять логотип YouTube та фотографія автора. Такий підхід дозволяє уникнути візуального перевантаження та створює більш стримане й зрозуміле перше враження про канал.

Опис каналу. Опис каналу є важливим текстовим елементом, який коротко характеризує його зміст і тематику. Наразі він має такий вигляд: «Ласкаво просимо на канал «Від Джона»! Тут ви знайдете захопливі відео про найцікавіші теми, які вас точно здивують:

- Неймовірні факти, яких ви ніколи не чули.
- Захопливі теорії змов, які змушують задуматися.

20

- Таємничі історії та нерозгадані випадки, що викликають холод по спині.

- А також унікальні явища, загадки нашої планети та багато іншого. Якщо вам подобається відкривати щось нове та несподіване, розширювати горизонти та занурюватися в загадковий світ цікавих тем, то цей канал – саме для вас. Підпишіться, щоб першими дізнаватися про все найцікавіше!»

Текст опису побудований просто, у зрозумілій формі, без надмірної офіційності. Він орієнтований на пряме звернення до глядача, містить короткий опис тематичних напрямів контенту й елемент інтриги, що відповідає загальному стилю каналу. Крім того, у ньому наявний заклик до підписки, що є типовою практикою для YouTube-контенту.

Списки відтворення. На каналі створено два списки відтворення, які використовуються для впорядкування відео за принципом новизни та популярності. Для початкового етапу розвитку каналу така структура є достатньою та дозволяє частково систематизувати контент.

Картки на відео. Окремим елементом структури є використання карток у відео – інтерактивних покликань, які з'являються під час перегляду та спрямовують користувача до інших роликів каналу. Вони є зручними для

навігації, а також сприяють формуванню логічних зв'язків між відео, що може позитивно впливати на рекомендаційну систему YouTube.

Загальне враження. Загальну структуру каналу побудовано на засадах простоти та зрозумілості. Глядач одразу бачить фотографію автора, опис каналу, плейлисти та основну сітку відео. Відсутність зайвих візуальних елементів або перевантаженого оформлення дозволяє швидко сформувати уявлення про тематику каналу та його стиль. Уся структура спрямована на те, щоб користувач міг безпроблемно зорієнтуватися у змісті контенту й вирішити, чи є він для нього цікавим.

21

2.2. Технічні характеристики відеоконтенту

Технічний бік відеоконтенту є тим елементом, на який глядач часто не звертає окремої уваги, якщо все реалізовано якісно. Проте будь-які технічні недоліки – проблеми зі звуком, нестабільне зображення або невдалий монтаж – швидко стають помітними. Саме тому відеоматеріали створюють так, щоб рівень якості був належним, попри відсутність професійного обладнання.

Якість відео. Усі відео на каналі створені у форматі Full HD (1920 × 1080 пікселів), що є одним із найбільш поширених стандартів для платформи YouTube. Така роздільна здатність забезпечує достатню якість зображення для більшості глядачів і водночас не створює надмірного навантаження під час монтажу або завантаження матеріалів. Використання формату 4K потребувало б більше технічних ресурсів, тоді як відмінність для значної частини аудиторії, особливо користувачів мобільних пристроїв, не завжди є помітною.

Зображення у відео є стабільним і позбавленим надмірної тряски, що забезпечено використанням камери DJI Pocket 2 із вбудованим стабілізатором. Під час запису на смартфон додатково застосовують штатив або фіксацію пристрою для забезпечення стабільності кадру.

Хронометраж. Тривалість відео варіюється залежно від тематики та складності матеріалу. Частина роликів триває приблизно 5–7 хвилин, тоді як

окремі випуски можуть досягати 15–20 хвилин. Основним критерієм визначення хронометражу є потреба повноцінно розкрити тему без надмірного скорочення або штучного розтягування матеріалу.

Практичний досвід засвідчує, що для більшості авторських YouTube каналів комфортною є тривалість у межах 10–15 хвилин, особливо якщо канал ще перебуває на етапі розвитку. Водночас жорстких часових обмежень не встановлено: тривалість зумовлюють зміст теми та доцільність її повного висвітлення.

Частота виходу відео. Окремим викликом стала регулярність публікації контенту. На початкових етапах відео виходили нерівномірно,

22

залежно від наявності часу, натхнення, навчального навантаження або інших обставин. Подібна ситуація є типовою для багатьох авторів-початківців, які поєднують створення контенту з іншими видами діяльності.

Наразі регулярний графік публікацій ще перебуває на етапі формування. Водночас існує усвідомлення того, що стабільність виходу відео позитивно впливає як на рекомендаційні алгоритми YouTube, так і на формування очікувань аудиторії. Регулярність публікацій розглядаємо як один із напрямів подальшого розвитку каналу.

Монтаж. Для монтажу використано програму CapCut, яка забезпечує достатній набір інструментів для створення відеоконтенту авторського формату. У процесі монтажу видалено зайві паузи, мовленнєві повтори, скориговано темп подання матеріалу, а також за потреби додано текстові вставки для акцентування на певних моментах.

Основну увагу приділено не складним візуальним ефектам, а легкості сприйняття відео та логічній структурі матеріалу. Проведено роботу зі звуком: зменшено сторонні шуми, скориговано гучність голосу та покращено загальну якість звучання. Це особливо важливо для комфортного перегляду, зокрема під час прослуховування у навушниках.

Прев'ю (обкладинки). Окрім творчої складової, успішне

функціонування каналу неможливе без розуміння алгоритмів YouTube. Платформа працює на основі системи рекомендацій, яка враховує поведінку глядача: час перегляду, клікабельність заголовка та обкладинки (CTR – click through rate), середнє утримання аудиторії, кількість уподобань, коментарів і поширень. Це означає, що навіть якісний за змістом ролик може не отримати значного охоплення, якщо не враховує ключові поведінкові метрики. Для створення обкладинок використовують різні нейромережеві інструменти, а також онлайн-фоторедактор Pixlr. Із розвитком технологій штучного інтелекту процес створення прев'ю став швидшим і зручнішим, а якість візуального оформлення помітно покращилася. Це дає змогу ефективніше

23

працювати з графічними елементами, створювати більш виразні обкладинки та швидше адаптувати їх до стилістики каналу.

Особливе значення має показник CTR, який демонструє, як часто користувачі відкривають відео після того, як побачили його обкладинку та назву. У матеріалах довідкового центру YouTube зазначено, що CTR є одним із важливих сигналів оцінки привабливості відео для аудиторії, а рекомендаційна система аналізує його разом із тривалістю перегляду та релевантністю контенту для конкретного користувача. При цьому YouTube наголошує, що висока клікабельність не гарантує великої кількості поширення відео; алгоритми також ураховують, наскільки довго глядачі залишаються на відео після переходу.

2.3. Звуковий та візуальний стиль

Візуальна частина. Підхід до відеоряду – мінімалізм. Жодних складних заставок, 3D-переходів, шрифтів, які палають. Чому? Тому що це відволікає. Важливо, щоб глядач зосередився на тому, про що розповідають, а не на тому, як блищить логотип.

У кадрі одна людина – автор. Ніяких гостей, ніяких візних зйомок (поки що). Просто людина, світло, фон. Це дає відчуття розмови віч-на-віч.

Ніби сидиш десь у кафе, і тобі щось цікаве розповідають.

Одяг – звичайний. Футболка, светр. Без костюмів, без краваток. Це теж частина стилю: людина на екрані не позує як експерт, вона просто ділиться тим, що їй цікаво.

Кольори. Жорсткої кольорової гами немає, але у відео переважають теплі, приглушені тони. Світло від кільцевих ламп дає м'який відтінок. Ніякого холодного синього, ніякої лікарняної стерильності. Це теж працює на довіру.

Обкладинки (прев'ю) – окрема історія. Там дозволено яскравіші кольори, великі літери, іноді жовтий або червоний текст. Бо на прев'ю треба привернути увагу, а в самому відео – утримати.

24

Звук. Звук важливіший за відео. Глядач може пробачити трохи зернисту картинку, але якщо звук хрипить, шепоче, відлунює, він вимкне відео за перші 10 секунд. Тому голос записують окремо, на зовнішній мікрофон. Потім у CapCut чистять шуми, прибирають зайві звуки (скрип стільця, гудіння лампи), збільшують гучність там, де треба.

Музику додають звичайну – із творчої студії YouTube. Іноді на початку, іноді тихенько на фоні, коли розповідаємо довгу історію. Без слів, без вокалу. Тільки інструментал, і то ледь чутно. Музика не має перебивати голос, її завдання – створювати настрій.

2.4. Ідейно-смісловий задум

Головна ідея каналу досить проста: розповідати про цікаві, маловідомі або загадкові речі так, щоб це не було схоже на шкільний урок. Не лише переповідати факти з Вікіпедії, а подавати їх живою мовою, з елементом інтриги, іноді з власними коментарями та сумнівами.

Канал не намагається бути експертним у сенсі «я все знаю». Швидше навпаки – це позиція «мені теж цікаво, давайте розбиратися разом». Такий підхід знімає зайву серйозність і робить відео доступнішими для звичайної

людини, яка не має історичної чи журналістської освіти.

Тематично канал обертається навколо кількох великих блоків. Перший – історія, особливо середньовіччя, лицарські ордени, історичні міфи та загадки. Другий – теорії змов, таємничі події, незрозумілі явища. Третій – просто цікаві факти, які дивують або ламають стереотипи.

Важливо, що канал не женеться за хайпом. Тут немає відео «про все підряд» тільки тому, що тема зараз популярна. Кожен випуск має бути цікавим самому автору – це головний внутрішній критерій. Якщо тема не чіпляє того, хто робить відео, навряд чи вона зачепить глядача.

25

2.5. Специфіка аудиторії

Канал орієнтований на доволі широку аудиторію – від підлітків 14 років до дорослих, які хочуть дізнатися щось нове, не відкриваючи підручників. Головна характеристика глядача – це не вік, а допитливість. Той, хто любить копнути глибше, почути несподівану версію подій, подивитися на звичні речі під іншим кутом.

Географічно – переважно Україна, але канал може бути цікавим і українськомовним глядачам за кордоном. Мова відео – українська, проста, без надмірного академізму. Це теж частина портрету аудиторії: люди, які свідомо обирають український контент, які хочуть чути рідну мову в якісному виконанні.

Аудиторія не потребує «розжовування». Вона цінує повагу до свого часу й інтелекту. Тому у відео немає зайвих повторів, води, затягнутих інтро. Глядач одразу отримує те, заради чого зайшов.

Як це працює на практиці. Опис каналу прямо звертається до такого глядача: «Якщо вам подобається відкривати щось нове та несподіване, розширювати горизонти та занурюватися в загадковий світ цікавих тем, то цей канал – саме для вас». Це не випадкові слова, а чітке позиціонування. Глядач одразу розуміє: сюди варто заходити, якщо хочеться здивуватися, дізнатися, замислитися.

26

ІІІ. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахметьев А. Є. Блогінг як сучасний засіб політичної комунікації. *Politicus*. 2024. № 4. С. 24–29. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-4.4> (дата звернення: 20.05.2026).
2. Божко Л. Д. Репрезентація впливу travel vlog на розвиток туризму: на прикладі авторських каналів відеохостингу YouTube. *Культура України*. 2023. Вип. 80. С. 24–31. URL: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.080.03> (дата звернення: 20.05.2026).
3. Братусь І. В., Сverdлик З. М. Власний канал на YouTube: аспекти моніторингу. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 4. С. 78–80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2018_4_13 (дата звернення: 20.05.2026).
4. Буга Н. Ю., Янчук Т. В. Формування бренду особистості маркетолога. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-46> (дата звернення: 20.05.2026).
5. Грабарчук О. Театралізація повсякдення: феномен відеоблогу. *Культурологічна думка*. 2018. № 13. С. 194–199. URL: <http://kulturologichna-dumka.knukim.edu.ua> (дата звернення: 20.05.2026).
6. Городенко Л. М. *Новітні медіа: конспект лекцій*. Київ, 2014. 242 с. 7.
7. Гоцур О. І., Спорняк Д. М. Особливості української блогосфери науково-популярного спрямування. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2023. Т. 34(73), № 3. С. 352–357. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.3/59> (дата звернення: 20.05.2026).
8. Гоцур О., Спорняк Д. Українські науково-популярні блоги на платформі YouTube: особливості функціонування. *Синopsis: текст, контекст, медіа*. 2023. Т. 29, № 3. С. 226–232. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2023.3.10> (дата звернення: 20.05.2026).

9. Доброносова Ю. Медіакультурна специфіка відеоблогінгу як практики медіакомунікації. *Вісник Львівського університету. Серія філософські науки*. 2019. Вип. 23. С. 85–91. DOI: <https://doi.org/10.30970/2078-6999-2019-23-11> (дата звернення: 20.05.2026).
10. Іванов В. Ф. *Основні теорії масової комунікації і журналістики : навч. посіб.* / за наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2010. 258 с.
11. Іващенко В. Л. *Сучасні медіакомунікативні технології : навч. посіб.* Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua> (дата звернення: 20.05.2026).
12. Козаченко О. О. Соціально-демографічний профіль сучасного українського блогера. *Український соціум*. 2013. № 2. С. 41–50. URL: <https://ukr-socium.org.ua> (дата звернення: 20.05.2026).
13. Красний Е. Авторський YouTube-канал як сучасний вид педагогічної діяльності в процесі дистанційного навчання студентів основам рисунку та живопису. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 88, т. 1. С. 363–370. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-1-51> (дата звернення: 20.05.2026).
14. Кушнір Н. С. Особистий бренд: сутність, функції та умови розвитку. *Наукові записки. Серія: Психологія*. 2023. URL: <https://journals.cusu.edu.ua> (дата звернення: 20.05.2026).
15. Мацюшина І. М. *Digital media та особистий бренд : методичні рекомендації*. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2023. URL: <https://onua.edu.ua> (дата звернення: 20.05.2026).
16. Нові медіа в сучасному суспільстві: культурологічний вимір : монографія / за ред. В. М. Судакової, М. Ю. Наумової. Київ : Інститут культурології НАМ України, 2017. 352 с. URL: <https://icr.org.ua> (дата звернення: 20.05.2026).
17. Новікова Т. В., Христофорова О. В., Морозова Н. Л., Малафеев Т. С.,

економіки. 2022. № 4. С. 232–244. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-4-232-244> (дата звернення: 20.05.2026).

18. Печеранський І. Є. Медіаконвергенція та крос-інновації в цифровому аудіовізуальному ландшафті. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*. 2024. № 50. С. 66–73. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1176.50.2024.306770> (дата звернення: 20.05.2026).

19. Різун В. В. *Теорія масової комунікації : підручник*. Київ : Просвіта, 2008. 260 с.

20. Савчук Р. Л., Шевчук Г. Й. Блогерська діяльність Андрія Шимановського. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2023. Т. 34(73), № 4. С. 230–235. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.4.40> (дата звернення: 20.05.2026).

IV. СЦЕНАРІЇ ДЛЯ ВІДЕО НА КАНАЛІ «ByJohn»

Сценарій 1. Дісней: геніальність на межі божевілля

<https://youtu.be/zkhQoSf3Y9k>

ВІДЕО: Нарізка найвідоміших мультфільмів Disney, логотип компанії, кадри Діснейленду.

ТЕКСТ:

Ми всі виростили на його мультиках. Мікі Маус, Дональд Дак, король Лев та Білосніжка. Його ім'я стало синонімом дитинства, чарів і щастя. Але що, якщо я скажу вам, що Уолт Дісней не був таким добрим, як здається, що за усмішкою генія ховається суворий, владний, а часом навіть мстивий керівник, що студія, яка створила магію, була для багатьох місцем страху. У цьому

відео ми розкриємо дві сторони Уолта Діснея, творця казки і диктатора в костюмі.

ВІДЕО: Фото Уолта Діснея в дитинстві, сімейні фотографії, старі ферми та архівні кадри початку ХХ століття.

ТЕКСТ:

Щоб зрозуміти людину, треба зазирнути в її дитинство. Волт народився в 1901 році в родині з п'ятьма дітьми. Його батько Елайс Дісней був жорстоким, релігійним і дуже строгим. У домі панували дисципліна, праця та покарання. Любов була дуже рідкісним гостем. Діти працювали з раннього віку, розносили газети, допомагали на фермі. За будь-яку помилку був ремінь. Маленький Уолт тікав від реальності у малюнки, створюючи власні світи. Саме там він вперше відчув, що може контролювати життя, хоч і вигадане.

ВІДЕО: Архівні кадри Першої світової війни, машини швидкої допомоги того часу, фотографії молодого Діснея.

ТЕКСТ:

У 16 років він підробив документи, щоб потрапити на фронт. Не як солдат, а як водій швидкої. Він бачив смерть, бачив біль і після цього ще

30

більше прагнув створити світ, де добро завжди перемагає. Але разом із мрією в ньому зародився і контроль. Волт не просто хотів творити, він хотів керувати всім до дрібниць. Це стане ключовою рисою його кар'єри.

ВІДЕО: Освальд Щасливий Кролик, документи Universal, малюнки Мікі Мауса, потяг.

ТЕКСТ:

Коли Дісней почав створювати мультфільми, він швидко зазнав поразки. Його перший успішний персонаж Освальд Щасливий кролик був відібраний партнерами з Universal. Разом із ним і вся команда аніматорів. Це був удар, але водночас момент народження легенди. У потязі, повертаючись додому, Дісней малює маленьке мишеня. Він називає його Мортімер, але дружина переконує змінити ім'я на Мікі. Так народжується Мікі Маус. Не з

натхнення, а з болю.

ВІДЕО: Кадри з «Steamboat Willie», реакція глядачів, старі афіші. **ТЕКСТ:**

Успіх був блискавичним, особливо після Steam Boat Willie, першого звукового мультфільму з Мікі. Люди шаленіли. Але Дісней ніколи не забував зради, тому надалі він контролював абсолютно все. Усі права лише за ним, усі рішення лише через нього. Він більше ніколи не довіряв наосліп.

ВІДЕО: Кадри з «Білосніжки і семи гномів», робота аніматорів у студії. **ТЕКСТ:**

1937 рік. «Білосніжка і сім гномів». Перший повнометражний анімаційний фільм. І всі думали: «Це провал, хто буде дивитися мультфільм більше години?» Але результат був приголомшливим. Люди ридали у залах. Це була революція. Дісней перетворив мультяк на мистецтво.

Та за кулісами інша історія. Він змушував аніматорів працювати цілодобово.

Якщо хтось запізнювався, одразу звільнення. Авторських прав – ні. Навіть імена творців часто не вказувалися. Усе Дісней. Жінки працювали лише в колоризаторських відділах. Їм прямо казали, що жінки не створюють

31

мультфільми. Це був не творчий колектив, це була армія. І генерал там був лише один.

ВІДЕО: Фото страйку аніматорів 1941 року, плакати протестувальників.

ТЕКСТ:

У 1941 році працівники студії вибухнули. Розпочався страйк. Аніматори вимагали визнання авторства, справедливих зарплат і людського ставлення. Дісней був в шоці. Він бачив себе благодійником. А тепер його ж команда пішла проти нього. Він не пробачив. Відтоді він звільняв будь-кого, хто бодай натякнув на незадоволення.

До того ж, він співпрацював з комітетом з антиамериканської діяльності, звинувачував працівників у симпатіях до комунізму. Це був

початок чорного списку Голівуду, і Дісней один з його перших творців.

ВІДЕО: Фрагменти старих мультфільмів Disney, архівні фото Голлівуду.

ТЕКСТ:

Дісней ніколи не говорив прямо про політику у фільмах, але його мультики глибоко ідеологічні. У Пітері Пені індіанці – це дикі червоношкірі. У Дамбо чорні ворони говорять афроамериканським сленгом. У «Пісні Півдня» є ностальгія за рабовласницьким півднем.

Також існує твердження, що Уолт Дісней мав антисемітські погляди. Зокрема, у ранній версії мультфільму «Троє поросят» 1933 року вовк був зображений як єврейський торговець, хоч пізніше цю сцену переробили. Сам Дісней, можливо, і не був свідомим расистом, але він і не боровся з цими стереотипами. Його світ – це світ білого гетеросексуального чоловіка, а всі інші фігури – у тіні.

ВІДЕО: Відкриття Діснейленду, атракціони, кадри парку різних періодів.

ТЕКСТ:

32

У 1955 році відкривається Disneyland, місце, де казка стає реальністю. Волт мріяв про ідеальне місто без злочинів, бруду і хаосу. Але він мріяв і про повний контроль. У Діснейленді не було алкоголю. Там грала тільки спеціально обрана музика, і все було під камерами. Це був світ, де не існувало випадковостей. Ідеальна утопія чи, можливо, антиутопія з посмішкою.

ВІДЕО: Фотографії Уолта Діснея останніх років, сучасні кадри Disney та Діснейленду.

ТЕКСТ:

Волт Дісней помер у 1966 році, але його ім'я й досі асоціюється з дитинством, мрією і магією. І це правда. Але правда і те, що він був одержимий контролем, часто жорстоким, нещадним. Геній, диктатор, мрійник і маніпулятор, казкар і цензор.

Урешті-решт, він створив світ, у якому кожна дитина може повірити в дива. Але ці дива створені людиною, яка дуже добре знала, що таке темрява. Підпишіться на канал, якщо хочете ще більше правдивих історій з обличчям, яке рідко показують. І не забувайте: навіть найяскравіша казка має тінь.

Сценарій 2. Таємниця Тесли. Реальна історія найзагадковішого вченого

<https://youtu.be/FdF7TsuH8HM>

[Ведучий]

Відеоряд: великий план ведучого, нейтральний фон, легка інтрига в кадрі.

Про що думають більшість людей, почувши слово «Тесла»? Напевно, багато хто з вас подумає про автомобіль. Коли ми говоримо «Тесла», ми уявляємо машину та Ілона Маска – одного з найбагатших людей планети. Але сьогоднішнє відео не про автомобілі й не про Ілона Маска. А про найвідомішого вченого в історії.

[Диктор]

33

Відеоряд: архівні фото нічних міст, лампочки, старі електроприлади, радіо, дрони, Wi-Fi-іконки, портрети Тесли.

Через його відкриття вулиці освітлюють ліхтарі, а у квартирах горять лампочки. Завдяки йому ми перемо білизну, підігріваємо їжу просто натиснувши на кнопку, і це ще не все. Він розробив радіо та бездротове управління, передбачив появу дронів та Wi-Fi. На його честь названо вулиці й одиниці виміру. Цей учений кидав своїх бізнес-партнерів, ще частіше був кинутий бізнес-партнерами і помер у злиднях. Він бив себе струмом, страждав на дивні фобії, захоплювався езотерикою і спав по 2 години. Він задумував шалені проєкти, збирався забезпечити планету безплатною електрикою, стверджував, що бачив духів і спілкувався з марсіанами. Деякі вважають, що він сам виходець з іншої цивілізації.

[Ведучий]

Відеоряд: ведучий у кадрі, плавний зум.

Мабуть, тільки одна людина в історії могла поєднувати в собі все, що я перерахував. І це – Нікола Тесла. У цьому відео ми спробуємо зрозуміти, чому Тесла став одним із найвідоміших учених планети? Чому на півстоліття про нього всі забули, а потім зненацька згадали знову і звели у статус бога від світу науки? Ким насправді був Нікола Тесла? Що він винайшов? Навіщо після смерті ФБР конфіскували його документи? І чому багато хто вважає, що саме Тесла міг побудувати рай на нашій планеті, але йому цього не дали зробити? Але щоб відповісти на всі ці запитання, нам потрібно переміститися на півтора століття тому. Якщо ж ви вже знаєте відповіді на всі ці питання, то пишіть у коментарях.

[Диктор]

Відеоряд: старі карти Австрійської імперії, фото села Сміляни, реконструкції дитинства Тесли.

1856 рік. Під час літньої грози в невеликому селі Сміляни народився Нікола Тесла. Тоді його будинок перебував на території Австрійської імперії (сьогодні це Хорватія). Нікола стане четвертим із п'яти дітей у сім'ї – троє

34

дівчаток та двоє хлопчиків. Певною мірою Теслі пощастило з генами. Батько – сербський православний священник з гарною освітою, дядько – професор математики. Мати, хоч і була домогосподаркою, але, за спогадами Тесли, мала гарні інженерні задатки. Вона керувала їхньою фермою і вигадувала різні господарські пристосування – від маслобійні до ткацького приладдя.

[Диктор]

Відеоряд: темні, емоційні кадри, символічні образи дитячих страхів. У п'ятирічному віці в Ніколи гине старший брат, упавши з коня. Очевидно, ця подія вплинула на характер майбутнього вченого. Він став уникати спілкування як з однолітками, так і з батьками, і до підліткового віку у Тесли сформувалася більшість дивних фобій: від страху жіночих прикрас до страху

дотику до волосся. Його навіть лякав вигляд персиків. Єдине, що дозволяло підлітку соціалізуватися, – це наука. Через цей інтерес він здебільшого контактував з людьми.

[Диктор]

Відеоряд: лікарняні ілюстрації, старі фото університетів, книги, креслення.

Після школи Нікола мав піти по батьковим стопам і стати священнослужителем, але допомогло нещастя. Тесла серйозно захворів. На той час вирувала епідемія холери. Нікола провів майже рік у ліжку, і за спогадами самого Тесли, він сказав батькові, що швидше одужає, якщо той дозволить йому вступити до технічного університету. Батько погодився та правильно зробив. Священник із Тесли вийшов би ніякий, адже, як казав сам інженер: «Я люблю не людей, а людство».

[Диктор]

Відеоряд: університетські аудиторії, старі креслення генераторів, портрети Едісона.

Нікола Тесла вступив до австрійського Політеху, потім – до університету в Празі. Навчався добре, але так і не закінчив жоден із них. Будучи студентом Празького університету, уже на другому курсі молодий

35

Тесла висуває ідею індукційного генератора змінного струму. Однак університетські професори визнали цю ідею божевіллям і маренням. Але цей негативний вердикт учених лише спонукав винахідника, і вже в 1882 році побудовано модель, яка працювала.

[Диктор]

Відеоряд: корабель XIX століття, Нью-Йорк того часу, лабораторія Едісона.

Запалений бажанням утілити своє дітище в реальній промисловій установці, Тесла їде в США і прямо з корабля прямує до вже тоді знаменитого Едісона – винахідника вугільного мікрофона, електричної

лампочки, фонографа та динамо-машини. Завдяки отриманим патентам на ці винаходи Едісон на той час уже встиг прославитися та розбагатіти.

[Ведучий]

Відеоряд: ведучий у кадрі, вставки з Едісоном і Теслою.

Едісон вислухав молодого емігранта, і хоч поставився до його ідеї досить прохолодно, проте запропонував йому роботу у своїй лабораторії. Прохолодне ставлення до ідеї генератора змінного струму пояснювалося просто: усі винаходи та всі наукові розробки Едісона базувалися на використанні постійного струму. Про змінний струм він і чути не хотів!

[Диктор]

Відеоряд: газети XIX століття, патентні документи, фото молодого Тесли.

Але вже у жовтні 1887 року, не припиняючи працювати на Едісона, Нікола Тесла спромігся отримати патент на свій винахід! Едісон «відчув» небезпечного конкурента і публічно став його критикувати. Учені розійшлися ворогами. Тесла опинився на вулиці без роботи та без грошей. **[Диктор]**

Відеоряд: заводи Westinghouse, Ніагарський водоспад, старі фото електростанцій.

36

Але таланту пощастило! Зумівши зацікавити деяких бізнесменів, Тесла незабаром відкриває свою власну фірму Tesla Electric Light Company, укладає контракт із фірмою мільйонера Вестінгхауса і навіть бере участь у спорудженні ГЕС на Ніагарському водоспаді.

Окрилений успіхом, Тесла продовжує свої дослідження і в 1888 році відкриває явище магнітного поля, що обертається, створює електрогенератори високої і надвисокої частот. А у 1891 році він будує резонансний трансформатор, що дозволяє отримувати високочастотну напругу з амплітудою до кількох мільйонів вольт.

[Диктор]

Відеоряд: газети кінця XIX століття, логотипи General Electric та

Westinghouse, ілюстрації «війни струмів».

90-ті роки XIX століття ознаменувалися непримиренною боротьбою двох компаній. З одного боку, це була General Electric, яка відстоювала інтереси Едісона, що є прихильником використання постійного струму. Йому опонувала компанія Westinghouse Electric, яка створювала свою продукцію на основі численних патентів Миколи Тесли в галузі змінного струму. Найняті General Electric журналісти в пресі поширювали про змінний струм усілякі небилиці. У 1887 році в Нью-Джерсі Едісон довго виступав перед публікою, ганьблячи своїх конкурентів – Теслу і Вестінгхауса, а потім під'єднав до генератора виробництва Westinghouse Electric, що виробляє струм 1000 вольт, металеву пластину, на яку попередньо помістив із дюжину тварин. Тварини загинули.

[Диктор]

Відеоряд: реконструкція електричного стільця, архівні документи, ілюстрації судових засідань.

4 червня 1888 року нью-йоркська влада ухвалила закон, що встановлює новий вид смертної кари за допомогою електричного струму. Однак законники, як і раніше, ніяк не могли дійти єдиної думки щодо того, який вид струму кращий. Едісон наполягав, щоб був обраний електричний стілець «на

37

змінному струмі». Він уважав, що нормальна людина не захоче користуватися приладом, «виконаним за технологією електричного стільця». **[Ведучий]**

Відеоряд: кадри Всесвітньої виставки 1893 року, електричні шоу, котушки Тесли.

Відповіддю на ці дії стали публічні фізичні досліді Тесли на Всесвітній виставці 1893 року в Чикаго. Здивована публіка дивилася, як експериментатор пропускав через себе електрострум напругою в два мільйони вольт. За ідеєю, від експериментатора нічого не мало б залишитися. До того ж у численних виступах Едісон заявляв, що змінний струм високої напруги вб'є будь-кого, хто торкнеться дротів! Але Тесла стояв з усмішкою,

ніби нічого й не було, тримаючи в руках... лампочки Едісона, що горять!

[Диктор]

Відеоряд: фото Ніагарської ГЕС, статуя Тесли, панорами Буффало. Для 27 мільйонів людей, які були присутні на заході, стало ясно, що змінний струм є джерелом енергії майбутнього. Успіх ученого продовжився, коли він знову обійшов Едісона і збудував першу у світі гідроелектростанцію на Ніагарському водоспаді. Станція мала величезний успіх та допомогла освітлити Буффало в штаті Нью-Йорк. Будівництво заводу також означало, що Тесла став першим у галузі відновлюваних джерел енергії. До речі, до цього дня його статуя стоїть на Ніагарському водоспаді. Вестингауз і Тесла виграли війну струмів, і частка Едісона над ринком електроенергії поступово скорочувалася. Але з'явилися нові проблеми.

[Ведучий]

Відеоряд: драматичні кадри, документи про борги Westinghouse, емоційні портрети Тесли.

У компанії Вестінгауза закінчувалися гроші, і в результаті вона влізла в борги на 10 мільйонів доларів. У 1897 році з відчайдушними намірами врятувати компанію він пішов до Тесли і спитав, чи можна зменшити його гонорари.

Тесла був настільки переповнений співчуттям до свого друга, що

38

розірвав контракт. Він був удячний Вестінгаузу за те, що він повірив у нього, коли ніхто не вірив. Тесла охоче відмовився від гонорару у розмірі 12 мільйонів доларів, який за сьогоднішніми мірками становив би понад 300 мільйонів доларів.

[Диктор]

Відеоряд: гроші XIX століття, патентні документи, лабораторії Тесли, фото Марка Твена.

Якби він зберіг свій гонорар, він, імовірно, став би найбагатшою людиною на планеті та першою людиною з чистим капіталом у мільярд доларів. Цей акт співчуття врятував Вестінгауза. Натомість він заплатив Теслі

216 000 доларів за повне право на його патенти. Ці гроші зробили Теслу фінансово незалежним, і він створив у Нью-Йорку серію лабораторій для нових проєктів, де його відвідували багаті та знамениті, також і його близький друг та один із найбільш популярних американських письменників усіх часів Марк Твен. Це було початком його періоду винаходів.

[Диктор]

Відеоряд: неонові лампи, турбіна Тесли, рентгенівські знімки, старі лабораторні фото.

За своє життя він встиг запатентувати понад 300 проєктів та ідей. Напишіть у коментарях, про які із них ви чули. Він створив першу версію неонових освітлень, турбіну Тесла – безлопатева турбіна для транспортних засобів. Він був піонером рентгенівської технології, експериментуючи з випромінюванням.

[Диктор]

Відеоряд: демонстрація човна з дистанційним керуванням, старі патенти, графіка радіохвиль.

Ще один видатний винахід – один із перших пультів дистанційного керування. У 1898 році за його допомогою він керував мініатюрним човном у Медісон-Сквер-Гарден у Нью-Йорку. Для того часу це було настільки шокує, що натовп подумав, що човен приводять у дію за допомогою магії.

39

Можна сказати, що Тесла був прадідом сьогоденних дронів із дистанційним керуванням.

[Диктор]

Відеоряд: котушка Тесли, електричні розряди, пожежа лабораторії. Один із найвідоміших винаходів – пристрій котушка Тесла, який може виробляти велику кількість електрики високої напруги. Через котушки він виявив, що може посилати і приймати потужні радіосигнали, коли вони резонують на тій самій частоті. Тесла готувався передати свій перший радіосигнал, але трапилася катастрофа. У 1895 році пожежа знищила його

лабораторію. Він втратив роки досліджень й обладнання. Тесла подав заявку на патент на радіо лише через два роки. Пожежа стала поворотним моментом у його житті, який призвів до сповзання по спіралі.

[Диктор]

Відеоряд: Марконі, телеграфні станції, карти Атлантики, патентні документи.

Паралельно з Ніколою Теслою над радіо працював італійський підприємець Марконі, який перебував в Англії і намагався отримати патентні права на цей винахід у США. Він отримав відмову, оскільки робота була надто схожа на ту, яку запатентував Тесла. Але все змінилося, коли у 1901 році, використовуючи 17 його патентів, Марконі зміг відправити перше у світі радіосполучення через атлантичний океан. А після цього отримав заступництво та фінансову підтримку Едісона. І в 1904 році Патентне відомство США раптово змінило свою думку і видало Марконі патент на винахід радіо.

[Диктор]

Відеоряд: Нобелівська премія, судові документи, фото Тесли у старості.

Причини цього рішення ніколи не називалися, але потужна фінансова підтримка, яку отримав Марконі, могла його пояснити. У 1911 році Марконі отримав Нобелівську премію з фізики за винахід, який банально вкрав. Тесла

40

лютував і подав на Марконі до суду. Ця справа затяглася надовго і була змінена на користь Тесли лише після його смерті. Інцидент із радіо зробив величезний негативний унесок у подальшу кар'єру Тесли.

[Диктор]

Відеоряд: вежа Ворденкліф, креслення бездротової передачі енергії, архівні фото Лонг-Айленда.

Через одержимість ідеєю бездротового зв'язку по всьому світу Тесла побудував величезну станцію бездротової передачі даних на Лонг-Айленді,

штат Нью-Йорк, під назвою Wardencllyffe Tower. Він представляв світ, у якому ми могли б відправляти й отримувати повідомлення бездротовою мережею і знову занадто сильно випередив свій час, тому фінансові спонсори не повірили у можливість настільки масштабного проєкту. Замість повністю бездротової мережі передачі інформації вони віддали перевагу радіовинаходу від Марконі і зробили на нього ставку.

[Диктор]

Відеоряд: руїни вежі, документи про банкрутство, готель New Yorker. Це призвело до фінансового краху Тесли. Він не мав вибору, окрім як відмовитися від проєкту своєї мрії, і врешті-решт він втратив навіть Вежу Ворденкліф через втрату права викупу в 1905 році. Психічне здоров'я Тесли погіршувалося. Останні десять років, починаючи з 1933, він прожив у готелі New Yorker. Westinghouse Corporation найняла його як консультанта та оплатила його кімнату. Він жив без ренти, але помер у боргах. **[Диктор]**

Відеоряд: архіви ФБР, секретні документи, газетні заголовки про «супер-зброю».

Після його смерті багато документів Тесли вилучила ФБР, з цього приводу ходило безліч чуток, виникали припущення про те, що Тесла розробляв якусь секретну зброю, а саме супер-гармату, яка працює за допомогою випромінювання. І такий проєкт у Тесли справді був, але він, швидше за все, відносився до галузі наукової фантастики. Причина

41

зацікавленості ФБР, очевидно, прозаїчна: племінник Тесли був послом Югославії США і симпатизував комуністам. Тому американці побоювалися, що якісь важливі документи можуть потрапити до рук ідеологічного супротивника.

[Диктор]

Відеоряд: наукові лабораторії, котушки Тесли, сучасні технології, Wi-Fi, смартфони.

У науковій спільноті про Ніколу Теслу ніхто не забував. Його відкриття,

пов'язані зі змінним струмом, його розробки в галузі радіо вплинули на історію науки та людської цивілізації. Його ім'ям названа одиниця виміру у фізиці, честі якої удостоюються лише одиниці. Через багато десятиліть різні ідеї Тесли все ж таки втілилися в життя. Ми дійсно передаємо інформацію, зображення, музику бездротовим способом за лічені секунди в будь-яку точку планети. Ми певною мірою живемо у світі, який колись існував тільки в уяві однієї людини – Ніколи Тесли.

Сценарій 3: Аушвіц – найстрашніше місце на землі

<https://youtu.be/PrC09XKHG2E>

[Диктор]

Відеоряд: карта Польщі, позначка Кракова, аерозйомка території Освенцима, ворота з написом *Arbeit macht frei*.

За 45 кілометрів на захід від Кракова, на півдні Польщі, розміщений німецький концентраційний табір «Освенцим». Він був найбільшим нацистським табором смерті часів Другої світової війни. Тут відбувалися безпрецедентні масові вбивства.

За підрахунками французького історика Жоржа Веллера, з 1940 по 1945 рік тут загинули 1 мільйон 600 тисяч осіб, 1 мільйон 400 тисяч із яких становили євреї і 146 тисяч – поляки. У пізнішій, що вважається найавторитетнішою сьогодні, роботі польського історика Франтішека Піпера подані такі дані про загиблих: 1 млн євреїв, 70-75 тисяч поляків, 21 тисяча

42

циган, 15 тисяч радянських військовополонених, 15 тисяч (разом узятих чехів, росіян, білорусів, українців, югославів, французів, німців та австрійців).

Сьогодні Освенцим печально відомий по всьому світу. Але його справжній масштаб і устрій залишаються в тіні. Із сьогоднішнього відео ви дізнаєтеся, що саме відбувалося в таборі і яку роль він зіграв у геноциді проти євреїв Європи. Адже там могли вбивати до 5 тисяч осіб на день, і це

було майже як промислове виробництво.

[Диктор]

Відеоряд: кадри Німеччини 1930-х, Гітлер на мітингах, хроніка вторгнення до Польщі.

У 1933-му Адольф Гітлер – лідер націонал-соціалістичної партії – стає канцлером Німеччини. Гітлер будував свою кампанію на обіцянці повернути Німеччині колишню велич і розібратися з тими, кого він назвав небезпечним расовим ворогом – євреями.

У 1939 році Гітлер удерся до Польщі, почавши Другу світову війну. Польща впала, і під контролем Гітлера опинилися 3,5 мільйона польських євреїв. Нацисти зігнали їх до гетто, де людей насильно утримували, експлуатували, як рабів, і морили голодом.

[Диктор]

Відеоряд: перші бараки Освенцима, документи СС, реконструкції табору 1940 року.

Поруч із цим містечком на півдні Польщі нацисти побудували новий концентраційний табір для політичних в'язнів. Сьогодні його знають під польською назвою «Освенцим», але в 1940 році це був німецький Аушвіц.

Після вторгнення до Польщі нацисти прагнули обезголовити польське суспільство, переслідуючи і вбиваючи його еліту: учених, політиків, священників, учителів, лікарів і юристів. Освенцим був важливою частиною цього терору. Це був концентраційний табір, навколо якого згодом створились інші подібні установи.

43

Першим з'явився концентраційний табір Освенцим-1. Він був побудований у червні 1940 року на місці колишніх казарм польської армії. Напис над воротами промовляє: «Робота звільняє». Цинічний слоган, який використовували в багатьох німецьких концтаборах.

[Диктор]

Відеоряд: радянські військовополонені, бараки, малюнки в'язнів.

Восени 1941 року до польських в'язнів додалися 10 тисяч радянських військовополонених. Усі вони працювали в тяжких умовах, жили в переповнених бараках і отримували мізерний пайок. Ці малюнки й ескізи створені самими в'язнями.

Порушників табірних правил жорстоко били німецькі наглядачі есесівці. Охоронці СС вважали поляків нижчою расою і жорстоко їх принижували та вбивали. Освенцим мав наводити жах: опір окупантам вів туди. Табір став знаряддям терору.

В'язні, так звані капо, також здійснювали контроль над дисципліною. Часто ними ставали кримінальники, яких привозили з німецьких таборів. СС використовували капо для нагляду за в'язнями. Капо виявляли жорстокість, боячись, що їх повернуть до в'язнів або вб'ють. Життя в таборі залежало від розподілу: робота в приміщенні була кращою, ніж важка праця на вулиці. За серйозні проступки відправляли до блоку 11 для покарання. **[Диктор]**

Відеоряд: блок 11, стоячі камери, стіна смерті.

Блок 11 в'язні між собою називали «блоком смерті». У підвалах блоку 11 в'язнів зачиняли, морили голодом і просто залишали вмирати. Або відправляли на ніч до однієї із стоячих камер.

На цих фото ви можете бачити чотири стоячі камери, куди німці відправляли на ніч по 4-5 в'язнів. Після ночі в камері, де вони не могли ні лягти, ні навіть сісти, їх наступного ранку відправляли працювати нарівні з рештою. Для багатьох таке покарання оберталось смертю. Тих, хто був недостатньо сильний, капо й есесівці вбивали.

44

У блоці 11 розташовувалися також камери для політичних в'язнів, яких привозили сюди з усього регіону. Їхнє перебування в Освенцимі закінчувалося короткою прогулянкою до сусіднього двору.

Це стіна смерті, біля якої німці стратили понад 5000 осіб. Багатьох з них до Освенциму привезли з інших таборів і засудили до страти. Їх розстрілював парами один німець. Він підходив ззаду і стріляв їм у голову з

гвинтівки малого калібру. Тіла спалювали в крематорії.

[Диктор]

Відеоряд: табірний госпіталь, ін'єкції, карболова кислота.

Хворі і поранені в'язні потрапляли до табірному госпіталю. Пацієнта, який не міг швидко піднятися на ноги, убивав лікар ін'єкцією карболової кислоти в серце. Нацисти не збиралися годувати тих, хто не міг працювати.

Два роки найжорстокішого режиму забрали життя більше ніж половини з 20 тисяч польських в'язнів у Освенцимі. Але їх замінили іншими. **[Диктор]**

Відеоряд: план Біркенау, бараки, аерозйомка.

У жовтні 1941 року поруч із селом Біркенау був заснований другий табір для радянських військовополонених. Однак узимку в Берліні вирішили використовувати його для знищення євреїв, перетворивши Біркенау на символ жорстокості й терору.

У 1941 році Гітлер напав на Радянський Союз. Німецькі війська вдерлися вглиб країни, СС масово розстрілювали комуністів і євреїв. Ця війна призвела до ще більшої жорстокості нацистів. До кінця 1941 року вони ухвалили рішення про масове знищення євреїв, запровадивши програму фізичного знищення. Євреїв відправляли до таборів смерті у Східній Польщі та на заході СРСР.

[Диктор]

Відеоряд: поїзди, депортації, платформа Біркенау.

Перші експерименти з газом провели в Освенцимі у вересні 1941 року, коли новий табір Біркенау ще не був побудований. Кілька сотень польських і

45

радянських в'язнів відправили до підвалу блоку 11, який потім наповнили смертельним пестицидом на основі ціаніду, циклоном «В». Незабаром усі в'язні були мертвими.

Табір, який раніше не відрізнявся від інших, став найбільшим табором смерті. Депортованих євреїв з усієї Європи, нібито для переселення на схід, привозили в Освенцим і заганяли в колишнє приміщення складу боєприпасів.

Офіцери СС, такі як Франц Хесслер, казали їм, що вони прибули для роботи та дезінфекції. Жертвам наказували роздягтися і заганяли в газову камеру.

Есесівці засипали кристали циклона «В» через отвір у даху. Зовні заводили мотоцикли, щоб заглушити крики, хоч їх усеодно було чути. Через 15 хвилин усі в газовій камері були мертві. В'язні із зондеркоманди переносили тіла до печей. Через кілька годин від сотень чоловіків, жінок і дітей залишався лише попіл.

[Диктор]

Відеоряд: план Біркенау, бараки, аерозйомка.

Навесні 1942 року був побудований другий табір. Освенцим-2 Біркенау був у 20 разів більший за Освенцим-1, з 200 бараками на кінець війни. Дерев'яні будівлі зруйнувалися, залишивши кам'яні труби, а цегляні бараки збереглися. Улітку 1942 року в Біркенау почали прибувати євреї та інші ув'язнені. Для прискорення вбивств рейки проклали прямо до бараків. На цьому фото зображена платформа, на яку прибували поїзди з євреями з усієї окупованої Європи.

Люди проводили у вагонах по кілька днів. У спекотні дні вони задихалися від нестачі повітря і помирали. Виходячи з поїзда, багато хто відчував полегшення, думаючи, що найгірше вже позаду. Вони не знали, що знаходяться в Освенцимі, за 400 метрів від газових камер.

Після того, як люди виходили з вагонів, їх змушували залишити свої речі та ділили на дві групи. В одній – чоловіки, в іншій – жінки та діти. Через кілька хвилин лікар вирішував їхню долю. Молодих ув'язнених відправляли

46

до трудового табору. Але основну масу – дітей, вагітних жінок, старих і інвалідів – відправляли до газових камер.

[Диктор]

Відеоряд: газові камери, крематорії, «Маленький червоний будинок».

Люди потрапляли на унікальне в історії людства підприємство – фабрику смерті, яка за кілька годин поглинала більшість із них. Іншим належало

боротися за виживання.

Навесні 1942 року в Освенцим-2 почали привозити євреїв у рамках нацистського проекту «Остаточне вирішення» і більшість одразу ж убивали в першій імпровізованій газовій камері табору. Її називали «Маленьким червоним будинком».

Поява чотирьох нових газових камер і крематоріїв перетворила Біркенау на місце здійснення найбільшого масового вбивства в історії людства. Найбільші (крематорій-один і крематорій-три) могли спалювати по півтори тисячі людських тіл щоденно. Попіл вивозили з крематорію і скидали в річку Віслу.

[Диктор]

Відеоряд: депортації з Франції, Голландії, Бельгії; замасковані душові. Під час першої хвилі депортації із Західної Європи, Франції, Голландії, Бельгії євреям казали, що їх переселяють на схід, відправляють до трудових таборів. І цю видимість підтримували до останнього моменту. Вивівши людей із вагонів, офіцери казали, що їм потрібно помитися і пройти дезінфекцію, перш ніж відправитися до бараків. Газові камери були замасковані під душові. Там навіть були вмонтовані крани. І тільки коли зовні замикали двері і через отвори в даху починали кидати отруйні гранули, євреї розуміли, що вони потрапили в місце проведення масових убивств. **[Диктор]**

Відеоряд: «сауна», татуювання номерів, бараки.

Ув'язнені, які пережили процес відбору, ті, хто мав економічну цінність, опинялися в будівлі, яку есесівці називали сауною. Тут їх голили, мили та

47

забезпечували татуюванням з ідентифікаційним номером. Лише тоді новачки розуміли, у яке місце вони потрапили. Тепер їм належало боротися за власне виживання. В умовах перенаселення та нестачі їжі рівень смертності серед ув'язнених був жахливо високим.

Це один із сотень барачних блоків табору, у які німці заганяли кілька сотень людей, іноді – більше тисячі. На кожному ліжку спали від п'яти до

десяти ув'язнених. Вони були покриті власними екскрементами, усе навколо кишіло вошами та щурами. Рано-вранці їх виганяли на вулицю і після переклички відправляли на роботу. Хто вижив, повертався. У таких умовах від важкої праці більшість помирала через кілька тижнів.

[Диктор]

Відеоряд: сектор В2G «Канада», сортування речей, діаманти, чорний ринок.

Найкраще в таборі було працювати в секторі В2G. Його прозвали «Канада» – далека країна достатку, тому що саме тут опинялися пожитки нових ув'язнених. Команди «Канади» переглядали кожну річ.

Усе цінне відправлялося в Німеччину. Але у в'язнів була можливість приховати продукти та цінності, які проходили через їхні руки, хоч покаранням за це була смерть. Вони часто знаходили заховані в сумках або зашиті в одяг діаманти, золото або валюту. Їх можна було обміняти на табірному чорному ринку, який процвітав, або використовувати для підкупу КАПО і навіть есесівців. До 1944 року в таборі було 3000 есесівців.

[Диктор]

Відеоряд: фото есесівців у зоні відпочинку, архівні знімки Геса, Менгеле, Крамера.

Наглядачів СС спеціально тренували, щоб вони не прив'язувалися до ув'язнених. У них не було ні співчуття, ні жалю, жодних емоцій. У невимушеній, приємній обстановці зображені одні з найвідоміших злочинців в історії ХХ століття. Перший комендант табору – Рудольф Гес. Лікар СС – Йозеф Менгеле, «ангел смерті», як його називали. Йозеф Крамер – комендант

48

Біркенау під час найбільш активного періоду масових убивств. Після переведення в грудні 1944 року він став сумнозвісним «бельзенським звіром».

[Диктор]

Відеоряд: карта комплексу Освенцима, табір Моновіц, завод IG Farben.

До 1944 року СС наглядало за мережею таборів у районі Освенцима. Найбільшим з них був Освенцим-3 – Моновіц, який відправляв 11 тисяч робітників, переважно євреїв, на будівництво сусіднього німецького хімічного заводу. У понад 40 таборах-супутниках поблизу Освенцима працюув'язнених використовували в багатьох галузях – сільському господарстві, будівництві, добувній та оборонній промисловості.

[Диктор]

Відеоряд: медичні експерименти, лабораторії СС, фото близнюків, документи Менгеле.

Ще ув'язненим загрожувала небезпека бути обраними для нелюдських медичних експериментів, які проводили лікарі СС. Вони хотіли виростити панівну расу і запобігти збільшенню чисельності нижчих рас. З одного боку, були гінекологи, такі як доктор Клауберг, який проводив експерименти в галузі репродукції: як її збільшити, і як знизити шляхом стерилізації. Інші лікарі, наприклад, Менгеле, експериментували над близнюками. Менгеле вважав, що якщо він розкриє генетичний секрет близнюків, то подвоїть кількість дітей, які будуть служити фюреру і рейху. Люди, які займалися експериментами, не керувалися жодними морально-етичними принципами. Їхньою єдиною метою було допомогти фюреру виграти війну.

[Диктор]

Відеоряд: карти фронтів 1944 року, висадка в Нормандії, наступ Червоної армії.

До середини 1944 року Третій рейх Гітлера опинився під загрозою. Західні союзники висадилися в Нормандії і рухалися в бік Німеччини. А на сході Червона армія Сталіна розгромила німецькі війська в Білорусі. Але в

49

Освенцимі нацисти продовжували вбивати дедалі більше євреїв з усієї Європи. Ув'язненим здавалося, що весь світ забув про них.

Чому союзники бездіяли? Чому не надсиляли літаки, щоб бомбардувати газові камери? Немає жодних сумнівів у тому, що до літа 1944 року лідери

союзників у Вашингтоні та Лондоні знали, що в Освенцимі відбуваються масові вбивства. Постає питання, чому вони нічого не зробили, щоб їх зупинити? Вони могли віддати наказ ВПС США або Британії скинути бомби на газові камери або на залізницю. Однак командири королівських ВПС і ВПС США говорили, що це відверне ресурси від виконання основного завдання – боротьби з німцями. Вони казали, що якщо ми переможемо німців, євреї будуть урятовані, і ми досягнемо цього швидше, якщо не будемо спрямовувати літаки в небезпечні рейди, які можуть, урешті-решт, принести більше шкоди, ніж користі.

[Диктор]

Відеоряд: аерофотозйомка 1944 року, поїзди на рампі, газові камери, завод IG Farben.

Ці знімки були зроблені з американських літаків-розвідників улітку 1944 року, коли знищення угорських євреїв набуло безпрецедентних масштабів. Поїзди прибували на платформу, де здійснювався відбір. Колони євреїв вводили в газові камери. Але на ці споруди та на натовпи людей аналітики союзників ніколи не звертали уваги. Їх цікавив хімічний завод, що знаходився за шість кілометрів від Освенцима-3. У рамках плану знищення німецької промисловості цей завод 4 рази бомбили ВПС США, але жодна бомба не впала на газові камери. Єдина надія була на наступ Червоної Армії, чутки про підхід якої досягли табору. Але одна група ув'язнених знала, що СС ні за що не дозволять їм дожити до звільнення.

[Диктор]

Відеоряд: зондеркоманда, крематорії, повстання 1944 року, вибухи. Це були члени зондеркоманди – особливого підрозділу, що працював у крематоріях

Біркенау. Люди, які заганяли жертв у газові камери і потім

50

скидали їхні тіла у печі, самі були живими мерцями. Вони занадто багато знали і не повинні були опинитися в руках союзників. У жовтні 1944-го тут, у Біркенау, зондеркоманда влаштувала єдине серйозне повстання в історії

Освенцима. Вони підпалили крематорій і кинулися на есесівців, озброєні кількома гвинтівками, які їм удалося пронести в табір. Однак повстання перетворилося на бійню.

Ті, хто планував повстання зондеркоманди, сподівалися на те, що хоча б декому вдасться прорватися за колючий дріт. І, справді, дехто зміг вибратися із зони крематоріїв і газових камер, але втекли вони недалеко. Багато хто знав, що це самогубство. Їхньою метою було знищення газових камер, знищення крематоріїв і вбивство есесівців.

[Диктор]

Відеоряд: Червона армія входить у табір, покинуті бараки, тіла, документи.

У січні 1945 року радянські війська звільнили Освенцим. Колишній комендант Освенцима Рудольф Гес ховався більше року, перш ніж його спіймали британські військові. Його доставили як свідка на Нюрнберзький процес. Пізніше Геса звинуватили у масових злочинах і засудили до смерті польським трибуналом. Його привезли в Освенцим і повісили на місці штабу табірної гестапо. Йозеф Крамер, комендант Біркенау, був повішений у німецькій в'язниці в 1945 році. Але багато хто уник правосуддя.

Ріхард Байер, останній комендант Освенцима, був виявлений лише в 1960 році. Він помер від серцевого нападу в очікуванні суду. Йозеф Менгеле, «ангел смерті», який відправив стільки людей у газові камери, помер вільною людиною в Бразилії в 1979 році.

До кінця війни союзники знали про жахіття, що творилися в таборах. І коли вони брали в полон офіцерів СС і дізнавалися, що ті були наглядачами в Освенцимі, їх судили. Було здійснено спробу покарати винних у страшних злочинах. Але через Освенцим пройшли тисячі офіцерів СС. Багато з них уникли покарання, змінивши імена, покинувши країну. Суди тривали і в 60-х,

і в 70-х роках. Але перед правосуддям постала лише мала частина чоловіків і жінок, які принесли стільки страждань ув'язненим Освенцима, учиняючи

масові вбивства.

[Диктор]

Відеоряд: ведучий у кадрі, тиха музика.

Друзі, а на сьогодні це все. Залишайтеся з нами – ставте лайк, підписуйтесь та чекайте на нові цікаві матеріали!